

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онішко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яріш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 1. –
334 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Товарознавство та експертиза в митній справі; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

ISBN 978-966-184-417-8

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021

Богдан Я. С., Кононец Н. В. Формування ключових компетентностей майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи як педагогічна проблема	119
Бондар С. П., Усанов І. В. Сучасні інноваційні підходи в навчальному процесі.....	124
Бондаренко В. С., Тодорова І. С. Особливості соціалізації студентів в умовах дистанційного навчання	129
Бузила М. М., Усанов І. В. Формування педагогічної свідомості майбутніх викладачів закладів вищої освіти	134
Бутенко К. А., Усанов І. В. Полікультурна освіта в сучасному вітчизняному педагогічному дискурсі.....	139
Варі Н. П., Тодорова І. С. Сучасні інноваційні технології та їх використання в навчальній діяльності	144
Веремійчик А. А., Усанов І. В. Конструктивні функції конфлікту	152
Воскобойник А. В., Кононец Н. В. Організаційно-методичні умови управління діловими комунікаціями в колективі в межах інноваційної діяльності закладу вищої освіти	157
Гриценко В. С., Кононец Н. В. Аналіз досвіду формування комунікативної компетентності у майбутніх фахівців готельного бізнесу	163
Гроза В. А., Усанов І. В. Проектна діяльність як педагогічна умова формування проектної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи	167
Денисенко В. В., Усанов І. В. Інформаційне середовище як фактор змін університетської освіти.....	171
Деркач А. Г., Усанов І. В. Музейна педагогіка в практиці сучасного закладу вищої освіти	178
Ємець В. Т., Шара С. О. Застосування інтерактивних технологій навчання (на прикладі викладання харчових технологій для студентів напрямку «Професійна освіта»).....	184

Список використаних джерел

1. Валенкевич О. В. Становлення та розвиток музейної педагогіки. Проблеми освіти : наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – Київ, 2015. – Вип. 85. – С. 48–52.
2. Кардаш Н. В. Музейна педагогіка: ретроспективний аналіз / Кардаш Н. В. // Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 125. – С. 46–58.
3. Силко Р. М. Особливості естетичного виховання студентів засобами музейної педагогіки [Електронний ресурс] / Силко Р. М. – URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=956 (дата звернення: 26.09.2020).
4. Червінська І. Музейна педагогіка як інструмент взаємодії закладів освіти і музеїв у сучасному соціокультурному просторі / Червінська І. // Освітні обрії. – 2019. – № 2(49). – С. 16–21.
5. Шалівська Ю. В. Професійне самовиховання майбутнього вчителя: теоретичні аспекти проблеми / Шалівська Ю. В. // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. – 2019. – № 10. – С. 281–288.

УДК 378

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМКУ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»)

*В. Т. Ємець, магістр спеціальності Освітні, педагогічні науки
освітня програма «Педагогіка вищої школи»*

С. О. Шара, к. пед. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті розглянуто деякі аспекти застосування інтерактивних технологій навчання під час викладання дисциплін професійної підготовки для студентів напрямку «Професійна освіта» за спеціальністю «Харчові технології».

Ключові слова: інтерактивне навчання, професійна освіта, харчові технології, ігрові технології навчання.

Abstract. The article considers some aspects of the use of interactive learning technologies in the teaching of vocational training disciplines for students in the field of «Professional Education» in the specialty «Food Technology».

Key words: interactive learning, professional education, food technologies, game learning technologies.

Постановка проблеми. Сучасна освіта ставить перед собою багато завдань, головним із яких є підготувати кваліфікованих фахівців, професіоналів, мотивованих, цілеспрямованих і здатних швидко адаптуватися до запитів ринку, постійно зростаючих вимог споживачів, які реалізують себе у професійній сфері. Важливою складовою підготовки фахівців у галузі харчових технологій є формування практичних навичок для виконання виробничих функцій. Для забезпечення умов підготовки фахівця у реальному середовищі майбутньої професійної діяльності передбачена практика (культурологічна, педагогічна, технологічна). Також на заняттях із дисциплін професійної підготовки можна відпрацьовувати професійні навички в умовах, наближених до реальних. Для цього доцільним буде застосування активних та інтерактивних методів навчання (дискусій, дидактичних ігор, моделювання виробничих ситуацій тощо), які будуть відображати суть майбутньої професії, формувати професійні якості фахівців.

Аналіз останніх публікацій показує, що Деякі аспекти застосування інноваційних педагогічних технологій, зокрема, інтерактивних технологій у професійній освіті (харчових технологіях) зустрічаються у дослідженнях українських педагогів Н. Елек, Н. Зубар [1], Ф. Левченко тощо.

Метою статті є аналіз деяких аспектів застосування інтерактивних технологій навчання під час викладання дисциплін професійної підготовки для студентів напрямку «Професійна освіта» за спеціальністю «Харчові технології».

Виклад основного матеріалу дослідження. Для успішного навчання у сучасному вищому навчальному закладі студенту потрібно бути активним і готовим до напруженої розумової діяльності. Для отримання стійких і усвідомлених знань самих пояснень і демонстрацій буде замало. Пошук умов, які б активізували пізнавальну діяльність на рівні інновацій, що стосуються організації, форм і методів навчання, можна сказати, закономірно призводить до впровадження у навчально-виховний

процес інтерактивних методів навчання. У процесі пошуку визначення, яке б відображало новий зміст навчальних взаємодій, з'явився термін «інтерактивне навчання». Інтерактив – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, одним із завдань якої є створення комфортних умов навчання, за яких кожен учасник процесу відчуває свою інтелектуальну спроможність. «Інтерактивний» означає здатність взаємодіяти у процесі бесіди, діалогу з чимось (комп'ютером) або кимось (людиною) [1].

Отже, інтерактивне навчання – це насамперед діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія педагога та студента. Потрібно надавати перевагу тим методам, що передбачають залучення студентів до активного здобування знань. Дослід чи проблемне навчання не можна протиставляти інформаційним методам або репродуктивному засвоєнню знань. Тільки вмиле їх поєднання дає можливість підвищити ефективність навчання.

Актуальним сьогодні є впровадження у навчальний процес таких засобів активізації, як системи пізнавальних і творчих завдань, застосування різних прийомів співробітництва і навчального діалогу, групової та індивідуальної роботи, що сприяє зміцненню інтересів студентів. З метою відпрацювання професійних навичок майбутніх фахівців крім практичних, лабораторних занять та практик необхідним є створення умов, наближених до реальних виробничих. Цього можна досягти застосовуючи у навчальному процесі ігрові форми навчання, методи ситуативного моделювання тощо. Організація інтерактивного навчання передбачає, що студент і викладач будуть рівноправними суб'єктами навчання. При такому навчанні моделюються життєві ситуації, застосовуються рольові ігри, загальне розв'язання вирішення проблем на підставі аналізу обставин і ситуації. Зрозуміло, що структура інтерактивного заняття буде відрізнятися від структури звичайної лекції, семінару чи практичного заняття, що також вимагає професіоналізму і досвіду викладача. В структуру такого заняття можна включати різноманітні елементи інтерактивної моделі навчання – інтерактивні

технології, тобто, такі конкретні прийоми й методи, які дозволяють зробити заняття незвичним, насиченішим і цікавішим.

Можна проводити і повністю інтерактивні заняття. Дослідник Е. Голант (1960-ті роки) залежно від участі слухачів у навчальній діяльності поділив типи та методи навчання на активні і пасивні. Він розглядав «пасивність», як ознаку низького рівня активності тих, хто навчається, використання переважно репродуктивної діяльності за майже цілковитої відсутності самостійності й творчості. При пасивному навчанні в ролі «об'єкта» виступає студент, він має засвоїти і відтворити переданий викладачем матеріал. До таких методів навчання відносяться: лекціомонолог, читання, пояснення, демонстрація і відтворювальне опитування студентів. При активному навчанні передбачається застосовувати методи, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність студентів. «Суб'єктом» навчання виступає студент, який виконує творчі завдання, вступає у діалог з викладачем. Основними методами цього навчання є: самостійна робота, проблемні і творчі завдання, /обмін запитаннями між студентами та викладачами, які розвивають творче мислення.

Інтерактивні методи навчання можна класифікувати за декількома ознаками. Наприклад, в основу класифікації дослідника М. Кларина був покладений принцип активності. Так, прикладами фізичної активності є зміна робочого місця, запис, малювання тощо. Учасники включені в соціальну активність тоді, коли ставлять питання, відповідають тощо. Прикладами пізнавальної активності можуть бути: доповнення учасниками викладеного матеріалу; виступ як джерело власного досвіду; самостійний пошук розв'язання проблеми. Усі три види активності взаємозалежні. О. Пометун та І. Пироженко розподіляють інтерактивні технології навчання на чотири групи залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності тих, хто навчається [2, с. 27]: інтерактивні технології кооперативного навчання (робота в парах, ротаційні (змінювані) трійки, «Два-чотири – всі разом» або «Сніжний ком», робота в малих групах тощо); інтерактивні технології колективно-групового навчання («Моз-

ковий штурм», «Навчаючи-учусь», «Ажурна пилка»); технології ситуативного моделювання (рольова гра, інсценізація); технології опрацювання дискусійних питань («Метод пресс», «Займи позицію», дискусія, дебати).

В залежності від залучення студентів, усі інтерактивні технології навчання можна згрупувати таким чином: індивідуальна (навчальна робота проводиться з кожним окремим студентом або організовується самостійна робота студента); фронтальна (викладач навчає одночасно малу групу студентів або увесь колектив, одночасне виконання всіма студентами одного й того самого завдання під керівництвом викладача); групова: кооперативна, диференційовано-групова; парна (усі студенти, працюючи парами, активно навчають один одного). Поряд із цим у методичній літературі можна зустріти й класифікації інтерактивних методів навчання за іншими критеріями. Наприклад, виділяють групи інтерактивних методів для проведення занять: методи висловлення думок та вибору позицій («Мозковий штурм», «Займи позицію», «Мікрофон», «Шкала думок», «Метод ПРЕС» тощо); організації обговорень та дискусій («Акваріум», «Інтерактивна дискусія», «Чотири кути»); роботи з текстами («Ажурна пилка», «Снігова куля»); проведення досліджень та реалізації проектів («Міні-дослідження», «Проект»); проведення аналізу та рефлексії («Сінквейн» (Сенкан)); методи аналізу, систематизації й планування («SWOT-аналіз», «Діамант 9», «Діаграма Венна», «Метаплан», «Письмова дискусія» тощо).

Наприкінці ХХ ст. інтерактивні технології набули поширення у теорії та практиці американської школи, де їх використовують при викладанні різноманітних предметів. Дослідження, що провели американські вчені у 1980-х рр. показують, що інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити процент засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість того, хто навчається, а й на їх почуття, волю (дії, практику).

Результати цих досліджень були відображені у схемі, що отримала назву «Піраміда навчання». Під час проведення лекцій засвоюється 5 % навчального матеріалу, читання – 10 %, роботи із відео/аудіо матеріалами – 20 %, демонстрації – 30 %, роботи у

дискусійних групах – 50 %, практики через дію – 75 %, навчання інших, застосування отриманих знань одразу ж – 90 % засвоєння навчального матеріалу [3, с. 8–9]. Для ефективного застосування інтерактивних технологій педагог повинен старанно спланувати свою роботу, щоб: дати завдання студентам для попередньої підготовки; прочитати, продумати, виконати самостійні підготовчі завдання; відібрати для заняття такі інтерактивні вправи, які б дали студентам «ключ» до опанування теми; під час інтерактивних вправ дати час подумати над завданням, щоб студенти сприйняли його серйозно, а не механічно або «граючись» виконали його; на одному занятті можна використовувати одну (максимум – дві) інтерактивні вправи, а не їх калейдоскоп. Рефлексія заняття – педагогові необхідно заздалегідь підібрати питання, які б допомогли студентам висловити своє ставлення до обговорюваної проблеми. Ефективність цього етапу залежить від готовності студентів до самоаналізу.

Висновки. Деякі з інтерактивних технологій легко адаптуються при викладанні дисциплін професійної підготовки студентам спеціальності «Харчові технології», інші – мало прийнятні, але всі вони мають свої переваги й недоліки відносно традиційних форм організації навчання. Їхнє місце на аудиторних заняттях та у самостійній роботі студентів – це проблема, над якою мають ще попрацювати викладачі й методисти. Але щоб зробити наступні кроки в розвитку нашої освіти, потрібно знати світові надбання й проблеми з цього питання. Отже, вищі навчальні заклади повинні створювати умови для якісної підготовки фахівців, запроваджувати нові педагогічні методи, технології, інтерактивні методи навчання, спрямовані на розвиток практичних навичок, творчих сил, здібностей та нахилів особистості.

Список використаних джерел

1. Зубар Н. М. Застосування інтерактивних методів при вивченні дисципліни «Основи фізіології харчування» / Зубар Н. М. // Методичний збірник КУТЕП. – 2010. – Вип. 2. – С. 56–61.

2. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : [метод. посіб.] / [авт. укл.: О. Пометун, Л. Пироженко]. – Київ : АПН, 2002. 136 с.
3. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : [наук.-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун]. – Київ : Вид-во А.С.К., 2004. – 192 с.

УДК 378

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ ЧЕРЕЗ ПРОЕКТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

М. В. Журавель, магістр спеціальності Освітні, педагогічні науки освітня програма «Педагогіка вищої школи

І. С. Тодорова, к. психол. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті розглядається проектна діяльність як чинник формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

Ключові слова: майбутній фахівець, проектна діяльність, формування, професійна компетентність, професійна підготовка.

Abstract. The article considers the project activity as a factor in the formation of the professional competence of the future specialist.

Key words: future specialist, project activity, formation, professional competence, professional training.

Постановка проблеми. Реформування освіти в Україні стосується насамперед створення нових освітніх стандартів, оновлення й перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання. Цілеспрямоване набуття молоддю знань, умінь і навичок, орієнтація на розвиток компетентності, на розробку й реалізацію ефективних механізмів її формування є важливою складовою освітньої політики держави.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю подолання низки протиріч, головними серед яких слід вважати суперечність між потребою впровадження навчальних курсів у цілісну практикоорієнтовану систему навчання і традиційною орієн-